

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U102006

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 26-12-2023

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ ХНУ імені В. Н. Каразіна № 0302-Зк/259 від 23.02.2024 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Проскуріна Наталія Юріївна

2. Nataliia Proskurina

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9265-6618

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 05-02-2024

Спеціальність за освітою: Філологія

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ID 3662

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.09, 17.09.09

Тема дисертації:

1. Неоміфологізм пізньої прози Доріс Лессінг
2. Neomythologism of Doris Lessing's late prose

Реферат:

1. Дисертація присвячена вивченню творчості визначної авторки XX – XXI століть, Нобелівської лауреатки з літератури 2007 року, Доріс Лессінг (Doris Lessing, 1919 – 2013), ім'я якої увійшло до канонів постмодерністської літератури й класики феміністичного роману зокрема. У нашому дослідженні з'ясовано, що попри активну рецепцію творчості Д. Лессінг у зарубіжному і вітчизняному науковому дискурсі, неоміфологічні аспекти текстів Д. Лессінг пізнього періоду залишилися поза увагою дослідників. Тож предметом вивчення нашого дослідження були неоміфологічні аспекти в пізній прозі Доріс Лессінг, а його об'єктом – романи Д. Лессінг «Мара й Данн», «Розповідь про генерала Данна й доньку Мари, Гріота й сніжного пса», «Ущелина», «Альфред і Емілі»; цикл поезій «Чотирнадцять поезій», цикл балад «Люди-вовки», які ми відносимо до пізнього періоду творчості. У роботі доведено, що творчість Д. Лессінг зазнала впливу загальних неоміфологічних тенденцій кінця XIX–XX ст., що позначилося в зверненні до міфологічних структур, зокрема, міфологічного часопростору, міфологічних мотивів та міфосимволіки, мономіфу пошуку духовної самості та комплексу ініціації, архетипів як засобу інтерпретації, декодування міфологічного

минулого в сучасному. Дослідження діалогії Д. Лессінг «Мара і Данн» оприявило особливий міфологічний хронотоп, зумовлений сюжетною подією в далекому майбутньому після глобальної катастрофи. Визначено, що у романах відтворено загальну кризову ситуацію, що переживало людство, опинившись у замкненому просторі уявного континенту Іфрік. З'ясовано, що відбувається семантизація художнього світу діалогії, що визначає контраст між сучасним й «майбутнім» південного континенту Іфрік. Художній простір романів організовано за допомогою модифікованих топонімів, що створюють контраст із реальною географією Африки. Оприявлено трансформацію міфологічної бінарної опозиції «північ-південь», відсутність сакрального центру. У художньому просторі діалогії головними міфологічними опозиціями виявляються: «свій – чужий», «хаос – космос», «центр – периферія», які характеризуються певною кольоровою гамою. Доведено, що часопростір роману «Ущелина» має характерну особливість: превалювання його спадіального складника над темпоральним. Художній простір структурується за допомогою міфологічних бінарних опозицій «закритий» – «відкритий» простір, «вода» – «вогонь». Хроноплощина Ущелини характеризується міфологічною злитістю та відсутністю точного часоподілу та часопереживання персонажами твору. Аналіз міфомотивіки та міфосимволіки романів пізнього періоду Д. Лессінг визначив авторське покликання на есхатологічні та космогонічні міфи, міфологічний комплекс ініціації. У діалогії «Мара й Данн» актуалізується мономіф пошуку духовної самості та проходження персонажами етапів ритуалу посвяти зрілості та набуття містичного статусу (хранителя знань та правителя континенту). З'ясовано, що поетичний цикл «Чотирнадцять поезій» (1959) та цикл балад «Люди-вовки» (2002) виявляються автоконтекстом, що мають спільні мотиви з романами пізнього періоду творчості Д. Лессінг. Зокрема, з автофікціональним романом «Альфред і Емілі», де травматичні спогади про Велику війну зумовлюють необхідність переосмислення та перегляд письменницею власного травматичного досвіду, маркованого спогадами її батьків. Виявлено спільні мотиви поезії з романом «Альфред і Емілі»: мотив війни-катастрофи, гріха та його спокутування, пам'яті, повернення до світу дитинства, пошуку безпечного простору. Цикл балад «Люди-вовки» (2002), що вийшов друком у період між публікацією двох частин прозової діалогії «Мара й Данн» (1999, 2005), є своєрідним контрапунктом до обох романів. Д. Лессінг звертається до есхатологічного міфу, що втілюється у бутті первісної громади, її індивідуалізації та загибелі через кінець-катастрофу. Авторка вдається до імітації прадавніх часів, поверненню до світу спогадів. Художній світ пізньої прози Д. Лессінг, як і її ліричні твори, побудовано на міфологічних бінарних опозиціях («свій – чужий», «світло – темрява», «життя – смерть»). Визначено, що і в прозі, і в поезії мисткиня творить єдиний міфологічний текст катастрофи, оскільки людина ХХ – початку ХХІ сторіччя мислить категоріями війни, колоніальних амбіцій, катаклізмів. Авторка символічно передає ідею катастрофи як міфу, який у її прозі постає як Велика війна, що вже давно стала міфологемою в культурі й мистецтві ХХ століття. Встановлено, що діалогія «Мара й Данн», романи «Ущелина» та «Альфред і Емілі» мають тематичну та мотивну спорідненість із поезією мисткині (неоміфологічні риси часопростору; міфологічні есхатологічні та біблійні мотиви; мономіф пошуку; комплекс ініціації; міфологічна символіка).

2. Dissertation studies the works of the outstanding British author of the 20th – 21st centuries Doris Lessing (1919 – 2013), the Nobel laureate for literature in 2007. Her name has entered the canons of postmodern literature and the classics of the feminist novel in particular. Our thesis proves that despite the active reception of D. Lessing's work by foreign and Ukrainian literary criticisms, neomythological aspects of D. Lessing's texts of the late period remained outside the attention of researchers. So, the subject of our study was neomythological aspects in Doris Lessing's late prose. Its object was D. Lessing's novels "Mara and Dann", "The Story of General Dann and Mara's Daughter, Griot and the Snow Dog", "The Cleft", "Alfred and Emily"; the cycle of poems "Fourteen Poems", and the cycle of ballads "The Wolf People", which belong to the late period of her creativity. Our research proves that D. Lessing's works were influenced by the general neomythological trends of the end of the 19th – 20th centuries. It was reflected in the appeal to mythological structures, in particular, to mythological space-time, mythological motifs, and mythological symbolism, the monomyth of the search for spiritual identity and the complex of initiation, archetypes as a means of interpretations, decoding of the mythological past in the present. In D. Lessing's dilogy "Mara and Dann", we studied a special mythological chronotope. The events take place in the

distant future after a global catastrophe. We have proved that the novels displayed the general crisis experienced by humanity in the closed space of the imaginary continent of Ifrik. We have found that the artistic world of the dilogy is being semanticized, which defines the contrast between the present and the “future” of the southern continent of Ifrik. The artistic space of the novels is organized with the help of modified toponyms, which create a contrast with the real geography of Africa. The transformation of the mythological binary opposition “North–South”, the absence of a sacred centre is revealed. In the artistic space of dilogy, the main mythological oppositions are: “friend–foe”, “chaos–space”, and “centre–periphery”, which are characterized by a certain colour scheme. It is proved that the space–time of “The Cleft” is characterised by the predominance of its spatial component over the temporal one. The artistic space is structured by mythological binary oppositions “closed”–“open” space, and “water”–“fire”. The chronology of the Cleft is characterized by a mythological fusion and the absence of an exact division of time and time experienced by the characters of the work. Our analysis of mythological motifs and symbolism of D. Lessing’s novels of the late period displayed the author’s penchant for eschatological and cosmogonic myths, and the mythological complex of initiation. In the “Mara and Dann” dilogy, Lessing actualized the monomyth of the search for spiritual identity and the characters’ passage through the stages of the ritual of coming of age and the acquisition of mystical status (keeper of knowledge and ruler of the continent). We have found that the poetic cycle “Fourteen Poems” (1959) and the ballad cycle “The Wolf People” (2002) are auto-contexts that share common motifs with Lessing’s late novels. In particular, in the auto-fictional novel “Alfred and Emily”, where traumatic memories of the Great War make the writer rethink and revise her own traumatic experience, marked by the memories of her parents. We traced the common motifs of Lessing’s poetry in her novel “Alfred and Emily”: the motif of war as catastrophe, sin and its redemption, memory, return to the world of childhood, and search for a safe space. The cycle of ballads “The Wolf People” (2002), issued between the publications of the two parts of the prose dilogy “Mara and Dann” (1999, 2005), is a kind of counterpoint to both novels. D. Lessing turns to the eschatological myth embodied in the being of the original community, its individuation, and death due to the end–catastrophe. The catastrophe, one of the themes in D. Lessing’s poetry, turns out to be common to the dilogy as well and has a kind of “development” in it. We have shown that both in prose and poetry, the writer creates one mythological text of the catastrophe since the human of the 20th and early 21st centuries think in terms of war, colonial ambitions, and cataclysms. The author symbolically conveys the idea of the catastrophe as a myth. In her prose, it appears as the Great War, which has long become a mythologeme in the culture and art of the 20th century. We have found that the dilogy “Mara and Dann”, and the novels “The Cleft” and “Alfred and Emily” have thematic and motif connections with D. Lessing’s poetry (neomythological features of space–time, mythological eschatological and biblical motifs, monomyth of search, initiation complex, and mythological symbolism).

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Проскуріна Н. Ю., Кравець О. М. Рецепція творчості Д. Лессінг у сучасному науковому дискурсі. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія. № 81. 2019. С. 58–63.
- Проскуріна Н. Ю., Кравець О. М. Концептуальність міфологічного простору в дилогії Доріс Лессінг «Маара і Данн». Спільний українсько-румунський науковий журнал «Актуальні питання суспільних наук та історії медицини» (Апснім). Joint Ukrainian-Romanian scientific journal “Current issues of social studies

and history of medicine". 2018. № 3. С. 93–98.

- Проскуріна Н. Ю., Кравець О. М. Mythological world in D. Lessing's dilogy "Mara and Dann". Південний архів (філологічні науки). Херсонський державний університет. № 78. 2019. С. 50–54.
- Проскуріна Н. Ю. Міфосвіт роману Доріс Лессінг «Ущелина». Закарпатські філологічні студії. Ужгородський національний університет. 2020. Т. 2, № 14. С. 222–228.
- Proskurina N. Features of the characters' artistic image in the late prose and poetry by Doris Lessing (on the material of the dilogy "Mara and Dann" and poetry "In the long dark", "The Misfit"). Закарпатські філологічні студії. 2022. Vol. 2, no. 21. P. 248–252.
- Проскуріна Н. Ю. Художнє втілення комплексу ініціації жіночих персонажів у диології Д. Лессінг «Маара і Данн». East European Scientific Journal (Warsaw, Poland) Т. 3, № 9, 2019. С. 40–44.
- Проскуріна Н. Ю., Кравець О. М. Специфіка художнього світу романів Доріс Лессінг (на матеріалі романів «Маара і Данн», «Повість про генерала Данна, дочку Маари, Гріота та сніжного пса»). Філологічні науки : зб. наук. праць. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2017. № 27. С. 21–28.
- Proskurina N. Prose-writer's poetry: a correlation between D. Lessing's early poetic work and late period novels. Scientific Journal of Polonia University. Philological Sciences. 2020. Vol. 41, no. 4. P. 42–47.
- Проскуріна Н. Ю. Фемінне й маскулінне в роман Доріс Лессінг «Ущелина». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Сучасна філологія: Тенденції та пріоритети розвитку. Одеса (22–23 травня 2020 р.) С. 72–76.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0115U004052

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кравець Олена Миколаївна

2. Olena Kravets

Кваліфікація: к. філол. н., 10.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7428-8535

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Криницька Наталія Ігорівна
2. Nataliya Krynytska

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9591-542X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Висоцька Наталія Олександрівна
2. Natalia Vysotska

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2841-311X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, буд. 73, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Антонова Вікторія Федорівна
2. Viktoriia Antonova

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6913-1661

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет залізничного транспорту

Код за ЄДРПОУ: 01116472

Місцезнаходження: майдан Фейербаха, буд. 7, Харків, Харківський р-н., 61050, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ващенко Юлія Анатоліївна

2. Yuliia Vashchenko

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6913-1661

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Чернокова Євгенія Семенівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Чернокова Євгенія Семенівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Шевченко Андрій Олександрович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна